МАКЕДОНСКО-ХРВАТСКИ
КНИЖЕВНИ, КУЛТУРНИ И ЈАЗИЧНИ ВРСКИ

Зборник на трудови од IV Меѓународен научен собир
Македонско-хрватски книжевни, културни и јазични врски
одржан во Охрид од 27 до 29 септември 2013.

КНИГА IV

Издавач: Институт за македонска литература при Универзитетот
„Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Григор Прличев 5, Скопје, Р. Македонија

За издавачот: д-р Маја Јакимовска-Тошиќ

Редакција: Маја Јакимовска-Тошиќ, Валентина Миронска-Христовска, Наташа Аврамовска, Јасмина Мојсиева-Гушева, Сарита Трајанова, Дарин Ангеловски

Уредник: Маја Јакимовска-Тошиќ

Извршни уредници: Сарита Трајанова, Дарин Ангеловски

Рецензенти: Маја Јакимовска-Тошиќ, Валентина Миронска-Христовска, Јасмина Мојсиева-Гушева, Соња Стојменска-Елзесер, Наташа Аврамовска, Илија Велев, Лорета Георгиевска-Јаковлева, Катица Трајкова, Веселинка Лаброска, Ана Мартиноска, Ленка Татаровска, Александар Прокопиев

Лектура на македонските текстови: Сузана В. Спасовска

Лектура на хрватските текстови: авторска

Адреса на Редакцијата:
Институт за македонска литература, Скопје, Григор Прличев 5, 1000 Скопје

Компјутерска подготовка и печат: Винсент Графика, Скопје

Тираж: 400 примероци

Објавувањето на Зборникот финансиски го помогна
Министерството за култура на Република Македонија

Ministry of Culture
of the Republic of Macedonia

ISBN 978-608-4744-00-9

EAN 9786084744009

МАКЕДОНСКО-ХРВАТСКИ КНИЖЕВНИ, КУЛТУРНИ И ЈАЗИЧНИ ВРСКИ

Зборник на трудови од Меѓународниот научен собир
Македонско-хрватски книжевни, културни и јазични врски
одржан во Охрид од 27 до 29 септември 2013

Институт за македонска литература

Скопје, 2014

покажува сличност на моделите, но разликата се појавува во однос на нивната реализација и актуализација.

SUMMARY

THE PERSONAL NOUNS IN MACEDONIAN AND CROATIAN LANGUAGE

This article presents the process of noun formation in both Macedonian and Croatian, with a special focus on nouns denoting persons. The main objective is to reveal the similarities and differences between them and their potential productivity. Comparison of both systems shows that there is similarity between these noun formation models, but the difference emerges in terms of realization and actualization.

Keywords: word-formation, noun-formation, contrastive analysis, Macedonian, Croatian

MIRJANA CRNIĆ NOVOSEL
MAJA OPAŠIĆ

PRILOG KONTRASTIVNOJ ANALIZI HRVATSKIH I MAKEDONSKIH FRAZEMA S ONIMSKOM SASTAVNICOM

Mirjana Crnić Novosel, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Podružnica u Rijeci
dr. sc. Maja Opašić, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
изворен научен труд

УДК 811.163.42`373.7
811.163.3`373.7

U radu se analiziraju hrvatski i makedonski frazemi s onimskom sastavnicom. Građa je prikupljena iz relevantnih hrvatskih i makedonskih općih i frazeoloških rječnika te znanstvenih i stručnih radova. Polazi se od pretpostavke da u oba jezika postoji jedan dio frazema s podudarnim onimskim sastavnicama koji pripadaju općeeuropskoj frazeologiji, ali i frazemi koji svojom onimskom sastavnicom upućuju na nacionalne i kulturne specifičnosti. Stoga je cilj istraživanja supostavnom analizom pokazati podudarnosti, sličnosti i razlike frazema hrvatskoga i makedonskoga jezika s onimskom sastavnicom. Pritom se utvrđuju sljedeći odnosi među analiziranim frazemima: potpuna podudarnost strukture frazema i frazemske slike (frazemi obaju jezika imaju jednaku strukturu te istu onimsku sastavnicu koja motivira jednako značenje), nepodudarnost strukture frazema i različitost frazemske slike, ali podudarnost značenja (jednako značenje izraženo je frazemima s različitom onimskom sastavnicom) te potpuna nepodudarnost strukture i značenja koju potvrđuju nacionalno obojeni frazemi.

Ključne riječi: *frazem, onim, kontrastivna analiza, hrvatski jezik, makedonski jezik*

1. Uvod

U ovome se radu daje prilog analizi hrvatskih i makedonskih frazema s onimskom sastavnicom. Ti su frazemi odabrani jer još uvijek predstavljaju nedovoljno istražen frazeološki sloj. Frazemi s onimskom sastavnicom više

nego ostali pokazuju posebnu povezanost s tradicijom, kulturom i poviješću jednoga naroda, a to se osobito odnosi na frazeme s nacionalnim onimima.

Na temelju postojećih istraživanja onimskih frazema obaju jezika[302] u ovome se prilogu polazi od pretpostavke da u obama jezicima postoji dio frazema s podudarnim onimskim sastavnicama koji pripadaju općeeuropskoj frazeologiji, ali i frazemi koji svojom onimskom sastavnicom upućuju na nacionalne i kulturne specifičnosti. Stoga je cilj istraživanja supostavnom analizom pokazati podudarnosti, sličnosti i razlike onimskih frazema hrvatskoga i makedonskoga jezika.

Istraživanje je provedeno na građi koja je prikupljena iz općih i frazeoloških rječnika obaju jezika i frazeološke literature[303], a obuhvaćene su jedinice standardnoga jezika i one dijalektno obilježene. Iz prikupljene građe odabran je dio reprezentativnih primjera frazema kojima su se najbolje mogle pokazati podudarnosti i razlike onimske frazeologije dvaju jezika.

2. Vlastita imena u frazeološkom okruženju

Vlastita imena ili onimi predstavljaju jezične, izvanjezične i kulturne spomenike materijalne i duhovne kulture. Značenje imena je samo onomastičko, a to znači da oblikom upućuje na objekt ili osobu u izvanjezičnoj zbilji, da ih imenuje i identificira (Peti 1999: 97). Drugim riječima, vlastito ime nema svoje značenje, nema opći nego referencijalni karakter: uvijek se pripisuje jednoj osobi, jednome objektu. U jednome imenu konotiraju se karakteristike jedne zajednice pa to više nisu imena koja se pridaju samo jednoj osobi, nego referiraju i na zajednicu (Raguž 1979: 19). Imena u frazemima[304] ne funkcioniraju kao imena nego kao nositelji posebnoga frazemskoga značenja (Peti 1999: 108–109). Međutim, važno je da imaju nešto zajedničko s općim imenicama, tj. opći karakter, što je i uvjet da ime uđe u sastav frazema.

Prema M. Petiju (1999: 106) u frazemima "imena prestaju biti imena jer su izgubila semantički nebrojiv oblik pojedinačnosti", a semantičkim pomakom te

[302] Usp. Raguž (1979), Matešić (1992/1993), Ivanetić i Karlavaris-Bremer (1991, 1994, 1996, 1999a, 1999b), Pintarić (1997), Ribarova (2001), Menac-Mihalić (2003/2004), Vidović Bolt (2007, 2011); Петрова (1997), Никодиновска (2002), Велковска (2002).

[303] Matešić (1982), Bogović (1996), Turk (1997), Bogović (1999), Menac, Fink-Arsovski, Venturin (2003), Menac-Mihalić (2005), Vranić (2005), Fink-Arsovski i dr. (2006), Maresić i Menac-Mihalić (2008), Frančić i Menac-Mihalić (2013); Димитровски, Ширилов (2003), *Толковен рецник на македонскиот јазик* (2003, 2005, 2006, 2008), Мургоски (2005), Велковска (2008), Ширилов (2008, 2009).

[304] U građu su uvršteni frazemi u širem smislu (Menac 1972: 9–18).

su riječi dobile semantički nebrojiv oblik cjelovitosti. Poopćena imena koja postanu dijelom frazema više nemaju referencijalni karakter, gube svoju funkciju imena i dobivaju opće značenje (Raguž 1979: 20), ali izvan frazema i dalje imaju funkciju imena. Takav onim koji ima preneseno značenje općih kulturološki obilježenih leksema može se nazvati *frazeologem* (Peti 1999: 106) ili *etnoalegorem* (Pintarić 2002: 183).

Onimski frazemi ustaljenim kolokatima i kognitivnim okvirima nude nepromjenjive obrasce videnja stvarnosti, tradicionalne stavove i stereotipe (Ivanetić i Karlavaris-Bremer 1999a: 54). J. Matešić (1992/1993: 294–295) ističe da vlastito ime u frazemu može biti: domaće vlastito ime kojim se iskazuju tipično hrvatski odnosi, zbivanja, situacije i sl. (npr. *Zvonimirova baština, Martin u Zagreb, Martin iz Zagreba*); vlastito ime koje potječe iz bajki i mitologije (npr. *Sizifov posao, Tantalove muke*); vlastito ime kršćanskoga karaktera (npr. *Judin poljubac, držati se kao drvena Marija*); vlastita imena preuzeta iz drugih naroda (npr. *Kolumbovo jaje, posljednji Mohikanac*).

3. Kontrastivna analiza hrvatskih i makedonskih onimskih frazema

Hrvatski i makedonski onimski frazemi nakon provedene kontrastivne analize podijeljeni su u dvije veće skupine s obzirom na podrijetlo: 1. internacionalni onimski frazemi i 2. onimski frazemi specifični za svaki jezik.[305] Unutar druge skupine frazemi su uspoređeni s obzirom na (ne)podudarnost izraza i sadržaja, odnosno onimske sastavnice koju sadrže, a koja motivira i frazemsku pozadinsku sliku.[306]

3.1. Internacionalni onimski frazemi u hrvatskom i makedonskom jeziku

Pri kontrastivnoj analizi onimskih hrvatskih i makedonskih frazema izdvojena je posebna skupina primjera koji su svojim podrijetlom u oba jezika internacionalni. Riječ je o frazemima proizašlima iz zajedničke europske kulturne baštine pa ih se može pronaći u većini europskih jezika s većom ili manjom izraznom podudarnošću što ovisi o jezičnim posebnostima. Zajednički izvori općeeuropskim frazemima jesu Biblija i drugi crkveni tekstovi, književni

[305] Poticaj za ovakvu podjelu je podjela onimskih frazema N. Ivanetić i U. Karlavaris-Bremer (1999a).

[306] Pod frazemskom pozadinskom slikom ili semantičkim talogom podrazumijeva se unutarnja slika koja motivira frazeološko značenje (v. više u Fink 1994: 72 i 74).

tekstovi, mitološki i povijesni događaji i ličnosti, izreke poznatih osoba, svijet politike i ekonomije.[307]

3.1.1. Frazeme motivirane biblijskom ličnošću ili događajem kojima je sastavnicom vlastito ime pronalazimo u oba jezika s velikom strukturnom podudarnošću. Pritom se razlikuju frazemi s biblijskim osobnim imenom podudarni u oba jezika, npr. *od Adama i Eve – од Адам до Ева* '1. od davnine, otkada se zna za čovjeka; 2. nadugo, od početka', *u Adamovu kostimu – во Адамовиот костум (облека)* 'gol, bez odjeće', *u Evinu kostimu – во Евиниот костим (облека)* 'gola, bez odjeće', *Adamovo koljeno – Адамско колено* 'muškarci uopće', *Evino koljeno – Евино колено* 'žene uopće', *biti kao Juda – како Јуда* 'biti izdajnik, izdati *koga*', *Judin poljubac – Јудин бакнеж/бакнежот на Јуда* 'izdaja', *nevjerni Toma – неверен Тома* 'osoba koja u sve sumnja' te frazemi s biblijskim toponimom, npr. *proći/prolaziti (proživjeti/proživljavati) Golgotu (Kalvariju) – вистинска Голгота*[308] 'proći/prolaziti (proživjeti/proživljavati) teško životno razdoblje ispunjeno mukom i patnjom', *Sodoma i Gomora – Содома и Гомора* 'mjesto nemorala (razvrata, obijesti) i sl.'. Bliskoga značenja frazemima *od Adama i Eve* i *од Адам до Ева* su makedonski frazem *од Адамови времиња* te dva frazema kojima značenje motivira lik Noe *од времето на Ное* i *од дедо Ное.*

3.1.2. Podrijetlom iz mitologije su sljedeći primjeri podudarnih frazema kojima je sastavnicom mitološko osobno ime ili toponim, npr.: *Ahilova peta – Ахилова пета* 'slaba (ranjiva) strana čovjeka', *Augijeve (Augijine) štale – Авгиеви коњушници (обори)* '1. strašno prljavo i zapušteno mjesto, 2. nešto što treba temeljito očistiti', *Damoklov mač – Дамоклов меч* 'stalno prijeteća opasnost', *Sizifov posao – Сизифов камен (труд)/Сизифова работа* 'uzaludan napor', *između Scile i Haribde – меѓу Сцила и Харидба* 'u teškoj (bezizlaznoj) situaciji, između dviju opasnosti'.

Povijesne ličnosti i događaji motivirale su primjerice sljedeće frazeme: *Kolumbovo jaje – Колумбово јајце* 'lako rješiva, iako naoko teška zagonetka', *Gordijev čvor – Гордиев јазол* 'vrlo zamršena stvar, nerješivo pitanje', *Potemkinova sela – Потемкинови села* 'lažan sjaj, obmana'.

[307] O podrijetlu frazema v. više Turk (1994, 2013), Jernej (1996), Menac (1972, 2007).

[308] U makedonskome su jeziku potvrđeni i frazemi s onimom *Golgota* različite strukture i značenja *без Голгота нема воскресение* '1. без напори нема успех; 2. без страдање нема спас' i *оди (појде) на Голгота* (арх.) 'подложен е на тешки физички и душевни маки'.

Pozadinsku sliku frazema *otkriti Ameriku – ја откри Америка* 'svratiti pažnju na što tobože nepoznato (značajno, važno), predstaviti kao novo što je već odavno poznato' motiviraju povijesni događaji vezani uz otkriće Sjeverne Amerike. Makedonski frazem ima i dodatno značenje 'конечно каже точен одговор на премногу лесно прашање'.

3.1.3. U oba je jezika potvrđen internacionalni frazem *posljednji Mohikanac – последниот Мохиканец* 'posljednji predstavnik svoje vrste' nastao prema istoimenom romanu J. F. Coopera.

3.2. Onimski frazemi specifični za hrvatski i makedonski jezik

U ovoj su skupini frazemi koji su specifični za hrvatski i makedonski jezik što ne znači da se neki od njih ne javljaju i u drugim jezicima, ali ne može se govoriti o internacionalnim frazemima. Naime, onimski frazemi više ili manje podudarni u nekoliko jezika najčešće nastaju kao rezultat uvriježenih stereotipa i to uglavnom etnonimskih stereotipa[309]. Frazeme ove skupine može se razlikovati s obzirom na to sadrže li strane ili domaće onime, a pritom se utvrđuju frazemi potpune ili djelomične podudarnosti ili nepodudarnosti s obzirom na njihov izraz i sadržaj, tj. sadrže li istu ili različitu onimsku sastavnicu. Pod potpuno podudarnim frazemima podrazumijevaju se primjeri u kojima hrvatski i makedonski frazem sadrže istu onimsku sastavnicu, struktura im je jednaka, a frazemska pozadinska slika i značenje podudarno. Djelomično podudarnim frazemima smatraju se oni koji sadrže istu onimsku sastavnicu, ali se djelomično razlikuju izrazom, no pozadinska slika je nepromijenjena. Nepodudarnim frazemima smatraju se oni koji se razlikuju onimskom sastavnicom, pozadinskom slikom i/ili značenjem.

3.2.1. Hrvatski i makedonski frazemi sa stranim onimima

U oba se jezika kao sastavnice frazema mogu javiti najčešće imena stranih osoba, naroda ili toponima.

[309] Pojam stereotipa definirao je američki publicist W. Lippmann kao ukalupljene stavove o različitim grupama, a stereotipima se kompleksne pojave reduciraju na nekoliko obilježja koja se prikazuju kao tipična. Etnonimski ili regionalni stereotipi održavaju stavove o određenoj nacionalnoj grupi (više o stereotipima u frazeologiji v. Ivanetić i Karlavaris-Bremer 1999b: 133).

3.2.1.1. Djelomično se podudarnim može smatrati primjer *biti kao Majka Terezija* 'biti jako dobar, biti milosrdan' – *не сум Мајка Тереза* 'не можам на сите да им помагам/помогнам' u kojemu je značenje motivirano likom bl. Marije Terezije koja se poistovjećuje s dobrom i plemenitom osobom. U makedonskome je jeziku potvrđen frazem *Семирамидини градини* u značenju 'нешто грандиозно и чудесно' koji je motiviran slavnim vrtovima legendarne asirske kraljice Semiramide koji su bili jedno od sedam svjetskih čuda staroga svijeta.

3.2.1.2. Potpuno podudarni frazemi sa stranom toponimskom sastavnicom ili ktetikom bili bi primjerice: *ujak iz Amerike – вујко од Америка* 'iznenadna sreća koja donosi blagostanje (bogatstvo)' te *španska sela – шпански села/шпанско село* 'potpuno nepoznata stvar, potpuno neznanje o *čemu*'. U hrvatskim i makedonskim frazemima se pod Amerikom podrazumijeva Sjeverna Amerika koja se, a osobito Sjedinjene Američke Države, oduvijek smatrala mjestom dobroga života, bogatstva i napretka u kojoj su mnogi Europljani potražili bolji život čime je motiviran frazem *ujak iz Amerike – вујко од Америка*. U frazemu *španska sela – шпански села* posvojni pridjev upućuje na Španjolsku (Španiju), a frazem je prema N. Ivanetić i U. Karlavaris-Bremer (1999b: 138) nastao za vladavine cara Karla V. koji je u Njemačkoj htio uvesti Nijemcima strane i nerazumljive običaje svoje rodne Španjolske.

U nepodudarnim frazemima javljaju se različiti strani toponimi i njihovi ktetici. Nevažnost, odnosno ravnodušnost prema *komu* ili *čemu* izražava se u hrvatskome jeziku ravnodušnošću prema činjenici da je Mađarska zemlja bez željenoga izlaza na more (*briga me što Mađarska nema more*). Grčka je postala sinonimom prezaduženosti zbog svoga povijesnoga bankrota u 19. st., a i danas je aktualno njezino loše gospodarsko stanje (*dužan kao Grčka – должен како Грчка* 'pun dugova, dužan na sve strane, prezadužen'). Švicarska je poznata po izradi satova, a Švicarci po točnosti pa je time motivirano značenje frazema *točan kao švicarski sat – точен како швајцарски часовник*. U frazemu *otići u Tunguziju* značenje 'otići jako daleko (u nepoznate krajeve)' motivirano je poistovjećivanjem Tunguzije s dalekim, pa čak i nepostojećim mjestom. Naime, Tunguzija se često smatra izmišljenim mjestom, ali riječ je o području Sibira u kojemu žive Tunguzi, a danas je dio Ruske Federacije.

Makedonski frazemi *нов Виетнам* i *таму е Катанга* motivirani su dvama područjima poznatima po sukobima i ratu: jugoistočna azijska država Vijetnam i pokrajina Katanga u Demokratskoj Republici Kongu. Turska prijestolnica Istanbul javlja se u frazemima: *дома седам, ама Стамбол го шетам* 'итар

сум'; *со прашање до Стамбол (Солун) се стасува* 'со прашање секаде се стигнува' i *Стамбол да гори, Дебар го плаќа* 'независно од виновникот, народ плаќа' u kojemu je sastavnicom i domaći toponim. Stranu krematonimsku sastavnicu sadrže i makedonski frazemi *тое е Бастиља* i *тое е Алкатраз* motivirani nekadašnjim poznatim zatvorima, zloglasnom francuskom tamnicom Bastiljom i američkim zatvorom Alkatrazom. S. Velkovska (2002: 47) ističe da su ti frazemi karakteristični za jezik srednjoškolaca koji time opisuju svoje školske zgrade u kojima se osjećaju zatvoreno i ne mogu pobjeći.

3.2.1.3. Hrvatski i makedonski jezik imaju velik broj frazema s etnonimskom sastavnicom koji su većim dijelom nepodudarni jer nastaju kao posljedica različitih iskustava i međusobnih kontakata hrvatskoga i makedonskoga naroda s pripadnicima drugih naroda. Takvi su frazemi često nastali motivirani stereotipima kojima se pripadnici stranih naroda na temelju sporednih obilježja generaliziraju pa se čitavom narodu počinje pripisivati određeno obilježje. Etnonimski stereotipi nastaju percipiranjem drugih naroda i njihovih kultura izražavanjem stava o njima na osnovi vlastitih normi i vrijednosti.

Tako se u frazemima obaju jezika pripadnicima Roma, tj. Ciganima pridaju različite negativne osobine kao što su neurednost, lažljivost, prepredenost i nekorektnost. Stoga su i u hrvatskome i makedonskome jeziku potvrđeni podudarni frazemi, npr. *crn kao Ciganin – црн како Циган* 'jako (posve) crn' koji je motiviran tamnom bojom kože Cigana te *laže kao Ciganin – лаже како црн Циган* 'puno laže' i *ciganska posla – мангусарска работа*[310] u čijoj je pozadinskoj slici nepošteno, nedolično i prepredeno ponašanje koje se pripisuje Ciganima. Jednake motivacije je i makedonski frazem *се пазари како Циган* 'добро се пазари, се ценка'. Hrvatski frazem *u Ciganke bi izmamio dijete* 'biti lukav (prepreden)' također je nastao na temelju stereotipa o ciganskoj prepredenosti. U hrvatskom jeziku frazemom *ciganska duša* opisuje se nemirna osoba koja je sklona promjeni mjesta prebivališta, a isto opisuju i makedonski frazemi *има ѓипска пепел* i *удрен со ѓупски стап* te *Ѓупката и царица да биде, пак ќе проси*. Sva su tri motivirana ciganskim nomadskim načinom života i nestalnošću ciganskoga karaktera. Jedna od osobina koja se pripisuje Ciganima je i samohvala pa je potvrđen frazem *svaki Cigo svoga konja hvali* 'svatko hvali svoje pa makar bilo i loše'. Isto značenje motivirano ciganskom

[310] U makedonskim frazemima javlja se nekoliko naziva za pripadnike Roma: *Циган, Ејуп, Манго* i *Мечкар*.

samohvalom ostvaruje se i makedonskim frazemima *секоја Ѓупка (Циганка) своето Еѓупче (Ѓупче) си го фали* i *секоја Ѓупка своите вретена си ги фали, умре Ѓупката (Циганката) што ја фалеше невестата* i *умрела Ѓупката (Циганката) што те/го фалеше*. Uz Cigane se veže i siromaštvo što je u pozadinskoj slici makedonskoga primjera *видел Манго масло та си намазал и газот* (*да му свети*) koji opisuje pretjerano rasipanje siromaha kada dođe do bogatstva. Tople dane u doba rane jeseni opisuje makedonski primjer *ѓупско (мало, сиромашко, циганско) лето* kojemu je hrvatski značenjski ekvivalent bez onimske sastavnice *bablje ljeto*[311]. Riječ je o izrazu poznatom u većem dijelu Europe, a veže se i uz pojedine jesenske blagdane pa u hrvatskome može biti i *miholjsko ljeto* (po sv. Mihovilu), *martinjsko ljeto* (po sv. Martinu), u Bugarskoj *ciganско* i *sirotinjsko ljeto*, a u primjerice Sjevernoj Americi *indijansko ljeto*.

Nakon Cigana, najčešće se u hrvatskim i makedonskim frazemima javljaju Turci što ne čudi jer su ostavili dubok, ali negativan trag u hrvatskoj i makedonskoj prošlosti kao i drugih slavenskih zemalja. U analiziranoj građi nema potpuno podudarnih primjera, a potvrđen je jedan djelomično podudaran frazem: *kud svi Turci, tud i mali (ćelavi) Mujo – каде сите Турци, таму и гол Асан* u kojima značenje 'kud većina, tud i manjina' većim dijelom motivira sastavnica *Mujo (Асан)*, a ne etnonim Turci. Naime, za onoga tko nema svoje čvrsto mišljenje i nije pametan može se reći da je *Mujo (Асан)* pa se takva osoba najčešće priklanja većini. *Mujo (Асан)* je bošnjačko ime, a na temelju stereotipa postaje općim imenom za svakoga glupog čovjeka.

Turci su uglavnom negativno obilježeni u frazeologiji pa se s njima uspoređuju osobe koje puno lažu i govore očite neistine (*lagati kao Turčin – лаже како Турчин*), prekomjerno piju (*piti kao Turčin – пие како Турчин*), mnogo puše (*pušiti kao Turčin – пуши како Турчин*), ne trpe odlaganje i pogovor čime je motiviran frazem *nije turska sila*, a u usporedbama služe kao negativni (*biti gori od Turčina*) ili neutralni *comparatum*[312], npr. *proći kao pored turskog groblja* (Ivanetić i Karlavaris-Bremer, 1999a: 56). Izrazito su negativno Turci obilježeni i u makedonskim frazemima: *и турско и каурско*

[311] Izraz *bablje* nastao je prema slavenskoj riječi *bapske vlasi*, a to su niti paučine kojom mladi pauci u jesen jedre kroz zrak. No, u narodnome vjerovanju te su se niti smatrale vještičjom kosom jer su se vještice novačile u to doba (*Hrvatska opća enciklopedija* 1999: 526).

[312] Etnonimi se javljaju u poredbenim frazemima kao *comparatum* koji se priključuje glagolu ili pridjevu, a dobivenom poredbom se naglašava stupanj ili intenzitet nekog svojstva ili radnje (Ivanetić i Karlavaris-Bremer 1999b: 137).

'сите како во турско = како во дамнешни времиња'; *пусто турско* 'старото време е секогаш поубаво'; *малечко Турче, голема чалма* 'колку помал, толку се прави поважен'; *а Турчин а чалма* 'се вели кога некој очекува веднаш резултат од некоја постапка'. Nepovjerljivost prema Turcima izražena je u frazemima: *на Турчин поплачи се, на пријател пофали се; не ти треба Турчин побратим и калуѓер девер/Турчин побратим, калуѓер девер не фаќај*.

U frazemima negativno su obilježeni i Rusi, a najčešće ih se povezuje s pijanstvom (*pijan kao Rus – пијан како Русин, piti kao Rus – пијеш како Русин*) i prekomjernim pušenjem (*pušiti kao Rus*). Rusi su i jedna od najmnogoljudnijih nacija na svijetu pa se mnogobrojnost *koga* ili *čega* može opisati frazemom *ima ih kao Rusa* ili *ima ih kao Kineza* jer su svojom brojnošću poznati i Kinezi.

Židovi se javljaju u frazemima koji imaju negativne konotacije pa je frazem *škrt kao Židov* 'jako škrt' utemeljen na stereotipu koji Židovima pripisuje škrtost kao i Škotima (*škrt kao Škot*).

Pripadnici njemačkoga naroda, pogrdno zvani Švabe, u hrvatskim su frazemima također negativno obilježeni: *natezati se kao Švabo s gaćama* 'biti nevješt' i *ludi Švabo* 'biti budala', a tako je i u makedonskome primjeru *како изгубен Германец* 'изгубен, без ориентација'.

3.2.2. Hrvatski i makedonski frazemi s domaćim[313] *onimima*

U skupinu frazema s domaćim onimima ubrajamo frazeme kojima su sastavnicom hrvatska i makedonska osobna imena, prezimena, imena naselja, pokrajina i njihovih stanovnika, imena voda i gora. Frazemi s domaćim onimima pokazuju odnos neke sredine prema sebi i pojedinim aspektima života (Ivanetić i Karlavaris-Bremer 1999a: 57). Stoga se pri usporedbi frazema dvaju jezika u ovoj skupini može očekivati najmanje podudarnih primjera.

3.2.2.1. U skupini frazema s domaćim onimima prevladavaju primjeri s osobnoimenskom sastavnicom, a osobito oni dijalektno obilježeni.

Potpuno podudarni frazemi s domaćom osobnoimenskom sastavnicom bili bi *praviti se Tošo – се прави Тошо* 'glumiti nerazumijevanje' i *Jovo nanovo – Јово на ново* 'ispočetka'. U hrvatskome su jeziku potvrđene i inačice prvoga

[313] Pod domaćim onimima podrazumijevaju se i oni koji više nisu dio hrvatskoga i makedonskoga geografskoga i jezičnoga prostora, ali su tijekom povijesti bili njihov dio.

frazema s etnonimima Englez ili Kinez koje se stereotipno povezuje s nerazumijevanjem.

Frazemsko značenje 'jako davno, u davnini' može se izreći hrvatskim i makedonskim frazemom nepodudarne pozadinske slike: *od Kulina bana, za Kulina bana – уште од времето на Аспаруховата орда* (arh.)[314]. U pozadinskoj slici hrvatskoga primjera je bosanski ban Kulin koji je ostao zapamćen i po mirnoj vladavini, dok je makedonski frazem motiviran povijesnim likom bugarskoga vladara Asparuha iz 7. st. koji se smatra utemeljiteljem Prvoga Bugarskog Carstva.

Muško osobno ime *Marko* sastavnicom je više frazema hrvatskoga i makedonskoga jezika u čijoj je pozadinskoj slici lik kraljevića Marka, koji predstavlja legendarnoga junaka južnoslavenskih narodnih književnosti. Riječ je o stvarnoj osobi, srbijanskome vlastelinu Marku Mrnjevčeviću, koji je u 14. st. postao simbolom borbe protiv Osmanlija i zaštitnikom kršćanstva. U oba je jezika potvrđen frazem *kasno Marko (Janko) na Kosovo stiže – доцна стигна Марко/Јанко на Косово,* kojim se opisuje da je prekasno za što. Javlja se i ime *Janko,* koje se odnosi na Janoša Hunjadija, mađarskoga velikaša koji je u narodnoj književnosti poznat kao Janko Sibinjanin. Ostali hrvatski frazemi bili bi primjerice: *provesti se kao Marko na Kosovu* 'doživjeti neuspjeh', *izgledat ka Marko Kraljević* 'biti kršan, stasit, krupan, jak', a u makedonskome *Марково колено е* 'од јуначки род е'. U makedonskome je frazemu *шарен Марко од (село) Пространье* 'гиздав човек' osobnoimenska sastavnica bez simboličkoga značenja, a toponimska je izmišljena.

Nakon Marka u hrvatskim se frazemima često javlja osobno ime Martin, npr.: *Martin u Zagreb, Martin iz Zagreba* 'beskorisno gubljenje vremena, neobavljen posao', *lini (lijeni) Martin* 'lijenčina, spor čovjek'. U svima osobno ime nosi negativne konotacije kao i ime Mate u primjerima *Mate u Zagreb, Mate iz Zagreba* 'beskorisno gubljenje vremena, neobavljen posao', *tko je vidija/video Matu luda ili magarca ćelava* 'to je tako uvijek, drukčije ne može biti', *raditi u Mate Dangube* 'biti neradnik, slabo raditi'. Slična je uloga osobnoga imena Petko, koje je prema S. Velkovskoj najčešće ime u makedonskim frazemima, kojim se izruguju određene ljudske osobine: nesposobnost (*мајстор Петко – три буки, две времена; уште Петко нероден, капа му кројат//капа му купиле*), lakomislenost, glupost (*лесен*

[314] Jednoznačni makedonski frazemi ovome primjeru bili bi *од времето на Ное, од дедо Ное* i *од Адамови времиња* 'од дамнина, од памтивек' o kojima je bilo riječ u poglavlju 3.1.1.

Петко), prevrtljivost (*Петко вртикапа; петтина Петко не чекаат*); umišljenost (*знает Петко ќе презимвет ракојте*).

Najčešće žensko osobno ime koje se javlja u frazemima obaju jezika je Mara/Mare, ali nema potvrđenih podudarnih frazema. U hrvatskome jeziku *Mara* je sastavnicom nekih frazema: *finili su (prošli su), Mare, bali* 'završilo je nešto lijepo i dobro', *adio Mare* 'zbogom, gotovo je, svršeno je došao je kraj', *svršila Mara (Mare) zavit (zavjet)* 'gotovo je, kraj je priče'. Hrvatski bi frazemi s ostalim ženskim imenima bili: *držati se kao mila Gera* i *držati se kao drvena Marija* zajedničkoga značenja 'držati se ukočeno (nepristupačno), biti beskoristan'; osobu koja se neukusno obukla opisuje frazem *obući se kao kuma Gera*, onu koja je obučena neprimjereno vremenskim uvjetima *obući se kao teta Ana,* a predebelo odjevenu osobu *obučen nadebelo kao uboga Marica.* Više je hrvatskih frazema u kojima se ženska imena koriste kao rugalice tom imenu, npr. *Eva čurke nadijeva, Ivka – pivka, Jana – poscana, Jela debela, Kata – lopata* i sl.

Makedonski frazemi sa sastavnicom *Мара*, kao i ostali frazemi koji opisuju ženske osobine, najčešće su negativno obilježeni. Tako se za neugledne, priglupe, nestabilne ženske osobe može reći *бушава Мара (Ката), лет Маро, луда Мара (Наста), шаттмара Божана*; za muškobanjaste žene *машка Мара (Петра)* ili *машка Данка (Машкуданка)//машка Петра*; žene koje se vole kititi nakitom opisuje frazem *се кити како Ѓеваира*, a neki su primjeri neutralni (*ни Марино ни Ѓурино* 'собрано од разни страни'; *пара на рака, Мара за рака* 'прво да се плати, па потоа да се земе назарената стока').

3.2.2.2. Domaća toponimska i krematonimska sastavnica u frazemima vrlo je siguran pokazatelj nacionalnoga podrijetla pojedinoga frazema, stoga se u ovoj skupini ne očekuju velike podudarnosti.

Uključivši u domaće onime i imena država i pokrajina koje su u povijesti bile dijelom hrvatskoga i makedonskoga jezičnoga prostora, u analiziranoj građi potvrđena su dva djelomično podudarna frazema. Frazemsko značenje 'sve je svejedno *komu*' može se izraziti kao *sve je* komu *ravno do Kosova – сè му е рамно, оттука до Косово*, a u hrvatskim je dijalektima potvrđen frazem podudarna značenja *ravno do Srema* komu.

Djelomično nepodudarni su i frazemi *i mirna Bosna – мирна Бачка,* kojima je zajedničko što u pozadinskoj slici imaju dva područja poznata po povijesnim nemirima i sukobima: Bosnu su u povijesti svojatali različiti narodi i rijetko je vladalo primirje, a slična situacija je i danas, dok je Bačka pokrajina burne prošlosti koju danas dijele Srbija i Mađarska. Toponim *Bosna* javlja se i u

nekim hrvatskim dijalektnim frazemima s negativnom konotacijom, npr. *siguran ka Bosna* 'nesiguran', *sredit* koga *ko Švabo Bosnu* 'upropastiti *koga*', *uredan ka Bosna* 'neuredan', *kraj poslu i mirna Bosna* 'kad završimo s poslom, više neće biti problema'.

Imena naseljenih mjesta, pokrajina i njihovih stanovnika u hrvatskome su jeziku uglavnom sastavnicom dijalektnih frazema. U već spomenutom frazemu *Martin u Zagreb, Martin iz Zagreba* te primjeru *ne bu Zagreb dalje neg je bil* 'neće se ništa promijeniti, neće se ništa dogoditi (zbog čega)' ojkonim Zagreb odabran je jer predstavlja glavni hrvatski grad pa postaje oznakom i svakoga drugog mjesta. Od ostalih se hrvatskih gradova javljaju npr. Pitomača u poredbenom frazemu *kak da si z Pitomače* 'ukrašen zlatom, s puno zlata na sebi' ili Šibenik koji u frazemu *bit za Šibenik* 'biti lud' vjerojatno označava ustanovu za psihičke bolesnike koja se nalazi u gradu Šibeniku. Hrvatske pokrajine i osobine koje se pridaju njihovim stanovnicima motivirali su frazeme: *jak kao Likota* 'iznimno snažan', *škrt kak Podravec* 'jako škrt', *škrt kak Bračanin* 'jako škrt', *deliti pravdu kak Zagorka* 'istjerivati pravdu, uzalud pokušavati naći pravedno rješenje' i sl.

U makedonskim frazemima javljaju se gradovi Tetovo (*за една јаболка отишол дури во Тетово* 'поминал непотребно многу пат за нешто што може да се најде и поблиску') i Prilep (*во Прилеп мајмун не игра* 'не можеш некого да га излажеш'), ali i izmišljeni ojkonimi u frazemima *во Кушкундалево* 'никаде' i *Кукачино село* 'тајно место што бара да не се открие'. Oba se frazema koriste kada tko ne želi otkriti mjesto odakle dolazi, kao odgovor na pitanje *Од каде си*?.

U sljedećim hrvatskim frazemima ime grada ili gradske četvrti odnosi se na psihijatrijsku bolnicu koja je tamo smještena jer je to ujedno kolokvijalni naziv bolnice: *zreo za Stenjevec, zreo (zril) za Vrapče, pobegel je ko z Popovače*. Ti frazemi opisuju osobu koja nije pri sebi, koja je izgubila razum i sl., kao i njihovi makedonski značenjski ekvivalenti *за (во) Бардовци е* i *зрел е за (во) Бардовци*. U njima se imenom makedonskoga mjesta označava psihijatrijska bolnica smještena u njemu.

3.2.2.3. Frazemi ove skupine s imenima rijeka također su nacionalno obilježeni jer su im u pozadinskoj slici rijeke koje protječu nacionalnim prostorom. U oba je jezika potvrđen frazem *ispravljati krivu Drinu – исправа криви Дрини* 'činiti što nemoguće, raditi uzaludan posao' motiviran krivudavim tokom rijeke Drine, koja čini prirodnu granicu Bosne i Hercegovine i Srbije, koje su u povijesti dijelile geografski i politički prostor s Hrvatskom i Makedonijom.

Dvije od tri najdulje hrvatske rijeke Sava i Drava javljaju se u frazemima *još će mnogo vode proteći Savom (Dravom)* 'proći će još mnogo vremena' i *Sava ni Drava nemre oprati kaj* ili *Sava ni Drava ne bu oprala kaj* 'nitko ne može opravdati što (skinuti ljagu ili krivnju)' u čijoj je pozadinskoj slici "univerzalni kognitivni model prikazivanja protoka vremena kao protjecanja vode" (Ivanetić i Karlavaris-Bremer, 1999a: 58). Najveća makedonska rijeka *Vardar* sastavnicom je više makedonskih frazema od kojih je frazem *многу вода (ќе) истече (протече) по Вардар* 'многу време поминало или ќе помине, многу работи се измениле или ќе се изменат' izrazom djelomično, a značenjem posve podudaran hrvatskomu *još će mnogo vode proteći Savom (Dravom)*. Frazemi *бистар како матен Вардар* 'многу глуп' i *матен Вардар* 'не е сосема токму, не е сосема нормален' opisuju osobu koja nije pametna ni prisebna, dok se primjer *оди ли Вардар нагоре* 'се употребува кога некој тера инает' odnosi na čovjeka koji se inati. Nepovoljna situacija u kojoj će određeni posao završiti loše opisana je frazemom *Вардар не ме пере*, a sličnu situaciju opisuje i primjer *не ме пере Вардар, а не пак Бегалница* u kojemu se značenje motivira usporedbom goleme rijeke i njezina maloga pritoka.

3.2.2.4. U analiziranoj je građi najmanje frazema s domaćim oronimima. U hrvatskome jeziku takvi se frazemi javljaju samo u dijalektima. Veličina najduže hrvatske planine Velebit u pozadinskoj je slici frazema *rit kak Velebit* 'velika stražnjica', a impozantna veličina dalmatinske planine Biokovo motivira frazeme koji opisuju visoke, kršne, krupne i jake osobe (*ka od Bijakove odvaljen, kršan ka Bijakova, visok ka Bijakova, velik ka Bijokovo*). Najduža planina istarskoga poluotoka Učka javlja se u frazemima: *kuliko se z Učke vidi* u značenju 'puno' i *šupalj ka Učka* '1. glup, 2. razvratan /o ženskoj osobi/'.

4. Zaključak

Analiza je hrvatskih i makedonskih onimskih frazema očekivano pokazala malo podudarnosti između dvaju jezika. Najveći je broj ekvivalenata potvrđen u sloju frazema s internacionalnim onimima. U skupini frazema sa stranim onimima javljaju se podudarna vlastita imena, ali u različitom frazeološkom okruženju što je posljedica toga da svaka jezična zajednica na drugačiji način percipira ono što je strano, a osobito se to odnosi na pripadnike drugih naroda. Stoga frazemi s etnonimskom sastavnicom predstavljaju jednu od brojnijih skupina u oba jezika, a odraz su stereotipa koji mogu biti zajednički više kultura i jezika, kao što je primjer s frazemima sa sastavnicom Ciganin ili

Turčin. Dakle, često se preklapaju svjetonazori i predrasude različitih kulturnih i jezičnih zajednica, a to potvrđuju i analizirani hrvatski i makedonski frazemi. Podudarnosti između frazema tih dvaju jezika javljaju se i u primjerima kojima je u pozadinskoj slici zajedničko iskustvo iz prošlosti ili ista povijesna ili književna ličnost (npr. *ispravljati krivu Drinu, i mirna Bosna, kasno Marko na Kosovo stiže* i sl.). No, i među nepodudarnim frazemima koji nemaju istu onimsku sastavnicu utvrđeni su oni koji nastaju na temelju istih kognitivnih asocijacija, npr. u oba se jezika javljaju frazemi u kojima se osoba koja gubi razum, koja se neobično ponaša povezuje s imenom bolnice za psihičke bolesnike (npr. *zreo za Stenjevec, zreo (zril) za Vrapče, pobegel je ko z Popovače*; *за (во) Бардовци е/зрел е за (во) Бардовци*).

Najveći je broj nepodudarnih frazema u skupini frazema s domaćim osobnim imenima, imenima naselja, pokrajina, rijeka i planina. U tim je frazemima upravo onimska sastavnica najsigurniji pokazatelj nacionalnoga podrijetla frazema koji odražavaju posebnosti svake jezične zajednice, njezine prošlosti i sadašnjosti, kulture i svjetonazora. Stoga u takvim slučajevima hrvatski onimski frazem nema onimskoga ekvivalenta u makedonskome jeziku i obratno.

Iz svega navedenoga proizlazi da istraživanje onimske frazeologije može otkriti mnogo o prošlosti i sadašnjosti jednoga naroda i jezika pa onimski frazemi, kao i onimi općenito, predstavljaju spomenike nematerijalne kulturne baštine.

Literatura:

Barac Grum, V. 1990. Mogućnosti preobrazbe vlastitog imena. *Rasprave Zavoda za jezik* 16: 15–20.

Bogović, S. 1996. Frazeologija grobničkih govora. *Grobnički zbornik* 4: 341–362.

Bogović, S. 1999. Frazeologija ikavsko-ekavskoga mjesnoga govora Drage. *Fluminensia*, 11 (1-2): 143–161.

Димитровски, Т. и Ширилов, Т. 2003. *Фразеолошки речник на македонскиот јазик*, Том 1, А-Ј. Скопје.

Fink, Ž. 1994. *Adjektivni frazeologizmi u ruskom i hrvatskom jeziku* (doktorska disertacija u rukopisu), Filozofski fakultet, Zagreb.

Fink-Arsovski, Ž. i dr. 2006. *Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema,* Zagreb: Naklada Knjigra.

Frančić, A. i M. Menac-Mihalić 2013. Istraživanje i obrada hrvatske dijalektne frazeologije. *A tko to ide? A xto tam idze?*, 67–84 *Hrvatska opća enciklopedija* 1999. Knjiga 1, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.

Ivanetić, N. i U. Karlavaris-Bremer 1991. Antroponimske fraze u njemačkom i hrvatskom. *Prožimanje kultura i jezika: zbornik HDPL*-a, 123–126.

Ivanetić, N. i U. Karlavaris-Bremer 1994. Od Savla učiniti Pavla. O značenju i asocijativnom potencijalu jedne fraze. *Suvremena lingvistika* 38: 23–33.

Ivanetić, N. i U. Karlavaris-Bremer 1996. Frazemi s antroponimskom komponentom u njemačkom jeziku. *Strani jezici* 25 (1–2): 24–35.

Ivanetić, N. i U. Karlavaris-Bremer 1999a. O nekim onimijskim frazemima u hrvatskom i njemačkom jeziku. *Riječ*, 5, 1: 50–61.

Ivanetić, N. i U. Karlavaris-Bremer 1999b. Onimijski frazemi i konceptualizacija svijeta. *Suvremena lingvistika* 47–48: 131–142.

Jernej, J. 1996. Bilješke oko porijekla naše frazeologije. *Suvremena lingvistika* 41–42: 265–269.

Maresić, M. i M. Menac-Mihalić 2008. *Frazeologija križevačko-podravskih govora s rječnicima*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Matešić, J. 1982. *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika.* Zagreb: Školska knjiga.

Matešić, J. 1992/1993. Frazemi s komponentom vlastitoga imena u hrvatskom jeziku. *Filologija* 20–21: 293–297.

Menac, A. 1972. Svoje i posuđeno u frazeologiji. *Strani jezici,* 1, 1: 9–18.

Menac, A. 2007. *Hrvatska frazeologija*. Zagreb: Knjigra.

Menac, A., Ž. Fink Arsovski, R. Venturin 2003. *Hrvatski frazeološki rječnik*. Zagreb: Naklada Ljevak.

Menac-Mihalić, M. 2003–2004. Hrvatski dijalektni frazemi s antroponimom kao sastavnicom. *Folia onomastica Croatica* 12–13: 361–385.

Menac-Mihalić, M. 2005. *Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora u Hrvatskoj*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Školska knjiga.

Menac-Mihalić, M. i Menac, A. 1998. Frazeologija suvremenih bračkih čakavskih pjesnika. *Riječki filološki dani* 2: 303–311.

Мургоски, З. 2005. *Речник на македонскиот јазик*. Скопје: Филолошки факултет "Блаже Конески".

Никодиновска, Р. 2002. Антропонимиски фраземи во италијанскиот и во македонскиот јазик. *XXVIII научна конференција, Охрид 2001*. 303–314.

Peti, M. 1999. O tzv. sadržaju imena. *Folia onomastica croatica* 8: 97–121.

Петрова, С. 1997. За неколку фразеолошки изрази од Велес. *Трет собир на млади македонисти.* 295–301.

Pintarić, N. 2002. *Pragmemi u komunikaciji*. Zagreb: FF Press, 183–203.

Pintarić, N. 1997. Pragmatične osobine vlastitih imena u hrvatskom i poljskom jeziku. *Croatica: prinosi proučavanju hrvatske književnosti* 45–46: 157–177.

Raguž, D. 1979. Vlastita imena u frazeologiji. *Onomastica jugoslavica* 8: 17–23.

Ribarova, S. 2001. Frazemi s biblijskim osobnim imenima u češkom i hrvatskom jeziku. *Riječ*, 7, 1: 71–76.

Ширилов, Т. 2008. *Фразеолошки речник на македонскиот јазик*, Том 2, К-П. Скопје.

Ширилов, Т. 2009. *Фразеолошки речник на македонскиот јазик*, Том 3, Р-Ш. Скопје.

Толковен речник на македонскиот јазик. 2003. Том 1, А-Ж. Скопје: Институт за македонски јазик "Крсте Мисирков".

Толковен речник на македонскиот јазик. 2005. Том 2, З-К. Скопје: Институт за македонски јазик "Крсте Мисирков".

Толковен речник на македонскиот јазик. 2006. Том 3, Л-О. Скопје: Институт за македонски јазик "Крсте Мисирков".

Толковен речник на македонскиот јазик. 2008. Том 4, П. Скопје: Институт за македонски јазик "Крсте Мисирков".
Turk, M. 1994. Naznake o podrijetlu frazema. *Fluminensia*, 6, 1–2: 37–47.
Turk, M. 1997. Prilog proučavanju čakavske frazeologije (na građi iz krčkih govora). *Suvremena lingvistika* 43/44: 313–324.
Turk, M. 2013. *Jezično kalkiranje u teoriji i praksi. Prilog lingvistici jezičnih dodira*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
Велковска, С. 2002. *Белешки за македонската фразеологија*. Скопје: Институт за македонски јазик "Крсте Мисирков".
Велковска, С. 2008. *Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник*. Скопје.
Vidović Bolt, I. 2007a. Hrvatski i poljski etnonimski frazemi poredbene strukture. *Slavenska frazeologija i pragmatika / Славянская фразеология и прагматика*, 209–214.
Vidović Bolt, I. 2011. Asimetričnost roda i spola u antroponimskih frazema. *Slavenski jezici u usporedbi s hrvatskim II*, 265–271.
Vranić, S. 2005. Iz kostrenske frazeologije. *Zbornik Katedre Čakavskoga sabora Kostrena* 1: 139–151.

SUMMARY

A CONTRIBUTION TO THE CONTRASTIVE ANALYSIS OF CROATIAN AND MACEDONIAN PHRASEMES WITH AN ONYMIC COMPONENT

The paper analyses Croatian and Macedonian phrasemes with an onymic component, collected from relevant general and phraseological dictionaries of Croatian and Macedonian, as well as scholarly papers. Contrastive analysis is used to show the correspondences, similarities, and differences between Croatian and Macedonian phrasemes with an onymic component. The following types of relationship between phrasemes of respective languages are established: complete correspondence between the phraseme structure and the phraseme background (the structure of both phrasemes is identical, as is their onymic component, motivating an identical meaning); non-correspondence in phraseme structure and phraseme background, but correspondence in meaning (identical meaning expressed by phrasemes with non-corresponding onymic components); and, finally, complete non-correspondence in structure and meaning, confirmed by phrasemes with a strong local flavour.

Key words: phraseme, onym, contrastive analysis, Croatian language, Macedonian language